

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запровадження
адміністративної та кримінальної відповідальності за надання
психологічної допомоги особами, які не мають такого права, та поширення
недостовірної інформації про наявність у особи медичної освіти або
лікарської спеціальності, права надавати психологічну допомогу»
*(реєстр. № 9434 від 28.06.2023 р.)**

Законопроект розроблено з метою посилення відповідальності за «надання психологічної допомоги особами, які не мають такого права, та за поширення недостовірної інформації або тверджень про наявність у особи медичної освіти або конкретної лікарської спеціальності, права надавати психологічну допомогу» шляхом внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та до Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Визнаючи необхідність удосконалення правового регулювання підстав надання психологічної допомоги, вважаємо за доцільне зазначити таке.

1. Проект не узгоджується із вимогами Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури внесення змін» № 619-IX від 19.05.2020 р., яким передбачено, що врегулювання правовідносин у сферах адміністративної та кримінальної відповідальності здійснюється виключно шляхом внесення відповідних змін до зазначених Кодексів окремими Законами.

2. Пропозиція про запровадження адміністративної відповідальності за «поширення недостовірної інформації або тверджень про наявність у особи медичної освіти або конкретної лікарської спеціальності, права надавати психологічну допомогу» (стаття 46-4 КУпАП проекту) є концептуально вразливою. Фактично пропонується встановити відповідальність за висловлювання особи (у тому числі про себе) щодо наявності медичної освіти, лікарської спеціальності тощо. Такий підхід не узгоджується з положеннями частини першої статті 34 Конституції України, відповідно до якої кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір.

3. Постановою Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2022 р. № 1338 затверджено «Порядок та умови надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі – Порядок), яким визначено вимоги до фахівців, які надають психологічну

допомогу: вища освіта за спеціальністю «Психологія», «Медична психологія» або «Медицина» (спеціалізація за фахом «Медична психологія», «Психотерапія», «Психіатрія», «Психофізіологія»); досвід практичної роботи в закладах охорони здоров'я та/або реабілітаційних закладах не менше одного року та/або досвід практичної роботи за фахом не менше двох років; атестація та/або професійне навчання протягом останніх двох років. Однією із вимог до суб'єктів надання психологічних послуг є наявність *ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики* (пункт 25 Порядку).

Підстави відповідальності за надання психологічної допомоги особами, які не мають такого права (відсутня ліцензія), визначено статтею 164 КУпАП (Порушення порядку провадження господарської діяльності).

4. При конструюванні статті 46-4 КУпАП вжито юридично некоректні фразеологічні звороти, а саме: «поширення інформації або *тверджень*» (частина перша, «дії, вчинені *засобом масової інформації*») (частини друга, третя).

5. Проявом надмірності кримінально-правового регулювання є пропозиція про доповнення статті 138 КК України частиною другою, що містить опис кваліфікуючих ознак складу злочину (те саме діяння, поєднане із поширенням особою, яка його вчинила, недостовірної інформації або тверджень про наявність у неї медичної освіти або конкретної лікарської спеціальності, права надавати психологічну допомогу), оскільки, з огляду на матеріальний склад злочину, передбаченого частиною першою статті 138 КК України, такі діяння кваліфікують як готування або замах на заняття лікувальною діяльністю без спеціального дозволу.

Окрім цього, підробка документів про освіту чи дозволу на заняття певним видом діяльності з метою їх подальшого використання є типовою формою готування до заняття незаконною лікувальною діяльністю та утворює самостійний склад злочину, передбачений статтею 358 КК України.

6. Принагідно зауважимо, що будь-які зміни норм закону, а особливо спрямовані на запровадження / посилення відповідальності повинні базуватися на результатах аналізу практики застосування відповідних статей КУпАП, КК України, зокрема даних, які б доводили недостатню ефективність чинної редакції кодексів, наявність проблем у застосуванні їх норм, наявність випадків, коли справді небезпечні діяння залишалися безкарними внаслідок недосконалість закону. Наведений у пояснювальній записці до законопроекту випадок «*ймовірного викриття особи, яка могла поширювати у публічному просторі недостовірну інформацію про наявність у неї медичної освіти та конкретної лікарської спеціальності, у тому числі користуючись соціальними мережами та медіа*» не може вважатися належним обґрунтуванням доцільності пропонованих змін.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*